

Iskate vsak četrtek in
vseboj s poštno vred
v Mariboru s poštnim
na dom za celo leto 25 din.,
pol leta 12-50 din., četrtek
8-50 din. Izven jugoslovanske
46 din. Naročnina se pošlje
na upravnštvo "Sloven
skega Gospodarja" v Ma
riboru, Koroška cesta 5.
Ljst se depeširja do od
povedi. Naročnina se pla
čuje v naprej.
Telefon Interurban št. 115.

Posamezna številka stane 1 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Rok
piše se ne vračajo. Upravi
ništvo sprejema naročnina,
inzerate in reklamacije.
Cene inzeratov po dogo
voru. Za večkratne oglaš
primeren popust. Nezapre
reklamacije so poštnine
proste.
Čekovni račun poštnice
urada Ljubljana št. 10.665.
Telefon Interurban M. 115.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

24. številka

MARIBOR, dne 30. maja 1928.

57. letnik

Počasnost in brezbržnost centralizma.

Dosedanje vladno in parlamentarno delo.

Po tako sijajni zmagi, ki jo je izvojevala naša
Ljudska stranka pri zadnjih volitvah, se priprosti lju
dje čudijo in povprašujejo: Kako je vendar to, da je
minulo že od volitev sem toliko časa, a narodna skup
ščina še niti začela ni z resnim in najpotrebnejšim de
lom? Odgovor na ta upravičena vprašanja je lahko raz
umljiv za vsakega, ki pozna količjak polževo parla
mentarno delo srbijanskih vladnih strank. Naša stran
ka in muslimani so v opoziciji, Radića ni v Beograd
in vladnim radikalom se prav nič ne mudi, da bi za
čeli z resnim delom v narodni skupščini in rešili toli
kanj za celo državo prevažnih vprašanj. Odkar se je
sestal novoizvoljeni parlament, je Pašić porabil čas v
to, da je po balkansko počasni navadi sestavil samo
radikalno vladno. Parlamentarno delo radikalne vlade
pa je obstajalo doslej v tem, da je takozvani verifika
cijski odbor potrdil novoizvoljene poslance in demo
kratom je razveljavil nekaj mandatov. Radi razveljav
ljenja demokratskih mandatov od strani verifikacijs
kega odbora je nastal sedaj v zbornici silen prepir med
demokrati in radikali. Odkar se je zopet sestala skup
ščina po binkoštnih praznikih k rednim sejam, se na
teh sejah demokratski in radikalni govorniki med se
boj kregajo, ali je imel verifikacijski odbor prav, ker
je razveljavil demokratske mandate, ali ne. A prepir
radi teh spornih mandatov še ko pišemo te vrste nika
kor ni končan in se bo vlekel skozi bogzna koliko sej,
predno bo odločila skupščina potom glasovanja: ali se
naj uničijo cele demokratske liste, ali samo man
dati prej omenjenih demokratskih nosilcev list in me
sto teh pridejo v parlament srezniki kandidati. Kratko
in malo, desedanje delovanje narodne skupščine je bil
običajen balkansko dolgovazen prepir med demokrati
in radikali, ki bi se pa lahko po naših slovenskih poj
mih bil rešil na eni sami seji.

Vladna hitrost in počasnost.

Srbijanski politiki od Pašića pa do zadnjega po
slanca so vedno hitri in nagli, ko gre za razpis novih
davkov, za kako nepotrebno mobilizacijo; a kot polži
počasni, ko treba odpreti državno blagajno in iz nje
podariti kako drobtino kot podporo za razne nezgode
kot: toča, požar, povodenj itd., ki so slučajno zadele
takozvane prečanske kraje. Ko so stali radikali pred vo
litvami sami pri državnih blagajnah, so brez dolgov
nih sej razmetali milijonske svote v agitacijske name
ne, a ko gre sedaj, da se reši uradniško vprašanje, in
validni zakon in veliko prepotrebnih zakonov v obram
bo in podporo kmetijstva, pa nimajo denarja in odla

gajo rešitev teh ravno kar naštetih in najnujnejših
vprašanj s čisto brezplodnim prerekanjem z demokrati.

Ko je šlo za to, da se vrže svojčas iz zbornice te
danjim vladnim demokratom in radikalom neljube o
pozicijske komuniste, so na par sejah izglasovali
zakon o zaščiti države in so proti vsem do sedaj v kul
turnih državah običajnim parlamentarnim zakonom in
običajem vrgli komunistične poslance iz zbornice in
jih vtaknili pod ključ. — Poglejmo pa sedaj, kaj po
čenja po celi državi Orjuna. Orjunci izpodkopavajo s
svojim ogrožanjem osebne lastnine in osebne varnosti
temelje države in nebroj pritožb je že romalo radi or
junskega nasilja na vladno, a notranji minister ima na
vse te klice po odpomoči proti Orjuni izgovor: Poča
kajte, saj bom razpustil Orjuno, samo moram dobiti
poprej podatke o njenih izgrelih iz vseh delov naše
države. In ker beograjska vlada ne ukrene nič proti
Orjuni, pa si domišljajo orjunci, da so oni nad vsako
državno oblastjo in uganjajo po vseh prečanskih kra
jih grozodejstva in nasilja, kakor jih nismo doživljali
niti pod rajno mačebo Avstrijo v dobi svetovne vojne.
In zakaj odlašajo radikalna vlada z odločnimi koraki
proti Orjuni? Ker orjunci ne napadajo srbiske osebne
lastnine in ne ogrožajo osebne varnosti srbijancev, am
pak samo Slovencev in Hrvatov, ki niso in ne bodo bit
radikali ali policajdemokratje. Cincarsko in počasno
odlaganje radikalne vlade glede razpusta Orjune nam
je dokaz, da se srbijancem prav nič ne mudi, ker ne
gre za njihovo, ampak samo za prečansko kožo.

V očigled ravno kar omenjenemu zavlačenju naj
nujnejših vladnih poslov samoradikalne vlade pa bo
vprašal marsikdo: kaj nimajo naši poslanci na te ra
dikalne vladne polže nobenega vpliva? Že zgoraj smo
pribili, da je naš Jugoslovanski klub v opoziciji, a
kljub temu so naši poslanci neprestano na delu, da bi
pripravili radikale do resnega parlamentarnega dela,
katerega je potrebna cela država kot riba vode. Naši
voditelji se ne brigajo toliko za brezpomembna pre
rekanja med radikali in demokrati, ampak se trudijo
na vso moč, da bi čimprej uglasili in pripravili pot
mirnega sporazuma med Srbi, Hrvati in Slovenci. Šele
takrat, ko bo vsaj delno pripravljena pot za sporazum,
lahko rečemo, da bomo lahko govorili o rednem, res
nem in za celo državo koristnem parlamentarnem de
lu. Vse te beograjske počasnosti in cincarske malo
marnosti glede najvažnejših državnih vprašanj, ki po
sebnost grize nas resne in naglega dela vajene Sloven
ce, pa je kriv in je bo kriv še dolgo časa nesrečni cen
tralizem, v katerega so nas prodali in vključili sloven
ski demokratje in samostojneži s Pašičevimi in Pribi
čevičevimi milijoni iz državne blagajne. Dokler ne bo
mo strli verig centralizma in se deloma osvobodili po
tom avtonomije, bomo pač bridko občutili beograjsko
brezbržnost in počasnost glede vsega, kar tlači naše

prečanske kraje, za katere Srbijanci niso in ne bodo imeli
pravega razumevanja in smisla.

Mesto in dežela.

Sokol = Orjuna.

Naše slovensko katoliško časopisje je pisalo od pre
obrata sem kako brezverska, moralno škodljiva in za
Slovence pogubonosna organizacija je Sokol. Sokol je
organizacija brez višjih vzorov, katere zasleduje krščen
stvo, uprta je samo na posvetno uživanje ter veseljačen
je, zgolj na telesno vežbo in surovo silo. In kam se s
časom prelevi organizacija, ki ne stremi za cilji krščen
stva, ampak se samo valja po prahu ter blatu posvet
nosti, nam dokazuje v novjšem času Sokol, ki se pre
tvarja in se je po nekod že čisto prelevil v Orjuno.

Le pogledimo po mestih in tudi po trgih na deželi.
kjer so Sokoli, tamkaj so tudi tla za Orjuno. Malodane
vsi Sokoli po Sloveniji so orjunci, če že ne dejanski, pa
vsaj odobravajo to organizacijo in so jej naklonjeni.
Pretežna večina sokolskih članov pa nosi na prsih znak
Sokola in nad tem znak Orjune, kakor bi bila Orjuna
nekaj več, nego je Sokol.

Tako je danes po mestih in trgih, kjer imamo tak
kozvano napredno inteligenco (liberalno razumnost),
tamkaj je Sokol in kjer Sokol, tam tudi Orjuna z vso
svojo divjaško surovostjo in nasiljem.

Kaj pa kmetijska mladež?

Koj po končani svetovni vojni smo morali tudi be
ležiti in bičati dejstvo, da je šiba vojne znatno posuro
vela ter pokvarila našo kmetijsko mladino od otroka, ki
je vzrasel med vojno do mladeniča, ki se je plazil in
skrival po raznih strelskih jarkih. Kakor hitro smo za
pazili ta položaj nevarnosti za našo omladino, smo je
začeli potom časopisja, Orla, predavanj po izobraževal
nih tečajih, Marijinih družbah, predstav in poštenih
zabav vabiti nazaj na pot krščanske olike, nežnosti
in značajnosti. Naše vneto delo med priprosto kmetijsko
mladino je rodilo že tekom enega dobrega leta ta sad,
da je raz naše mladine padla ona raskava skorja med
vojne surovosti in je ostalo zdravo jedro slovenske ide
alnosti, ki se danes tako lepo kaže in prikipa na zunaj
na raznih mladeniških in dekliških taborih, katoliških
shodih in drugih manifestacijah krščanske misli in
naših političnih vzorov.

Danes lahko trdimo z mirno vestjo, da smo po de
želi potom temeljitega in vsestranskega izobraževalne
ga dela iztrebili surovost ter podivjanost med omladino
in jo zopet navdušili za predvojne vzore krščanstva.
Da je temu res tako, čuti vsak mestjan, ki se poda na
deželo in gleda življenje ter delo naše kmetijske mladine.
Naj pride mestjan v vas, ne bodo ga ozmerjali, ne na
padli s palicami in obsuli s kamenjem, ampak mirno

V libijski puščavi.

Roman.

Angleški epizod A. Conan Doyle

(Dalje).

«In zakaj mislite, da so vas bili potrebni ti usodni
udarci?»

«Kako malo me poznate! Ne veste, kako sebična,
kako lahkomišeln sem bil!»

«Vsaj tega vam ni bilo treba, da bi vam bila usoda
tako močno pretresla dušo! Vaše srce je čustvovalo, je
živelo že poprej. — Pri meni pa je bila stvar dru
gačna!»

«Zato ker je vsakršen doživljaj v duševnem življe
nju več vreden nego popoln zastoj, popolna otopelost.
Celo bolečina je več vredna. — Jaz sem šele začel ži
veti. Dosedaj sem bil neobčutljiv, brezčuten stroj. Mis
lil sem, — pa le eno samo misel sem imel, tesno, ozko
srčno. In tak človek je mrtev človek. In to sem šele v
zadnjih urah opazil. Vsa leta sem se moje srce ni ge
nilo, mrtvo je bilo, čustev ni poznalo, nikdar ga ni
pretreslo, ga ni prešinilo nobeno močno, — človeško
čutenje. Nisem imel časa za to. Gledal sem druge in ču
dil sem se, ali je moje srce pač drugače ustvarjeno, da
ne čuti nobene potrebe, nobenih nagnjenj, nobenih ču
stev. — Toda v tehle par urah se je vse spremenilo. Do
godki so me naučili, da tudi jaz čutim, da tudi moje
srce hrepeni po življenju, da zna upati, da pozna strah,
da zna sovražiti, da zna — hm, skratka da je zmoglo
vseh tistih močnih in strastnih valovanj, ki gospodujejo
sicer v človeških srcih. — Oživel sem. Na robu groba
sem bil — toda sedaj vem, da živim.»

«Ampak — povejte mi, čemu ste živeli tako telo in
dušo morečee življenje na Angleškem?»

«Castizeljen sem bil. Naprej sem hotel v življenje.
— In poleg tega sem imel mater in sestre, na katere
sem moral misliti. — Hvala Bogu, jutro prihaja! Kma
lu bo toplo solnce ogrevalo vas in teto!»

«In vas, ki ste brez suknjice —?»

«O — v mojih zilah se pretaka vroča kri. Prav top
lo mi je tudi v samih srajčnih rokavih!»

Dolga mučna noč je končno minila in z njo ne
prijetni mraz. Temnomodro nebo je zasijalo v čudoviti
vijoličasti barvi, zvezde so ugašale, le največje so se
še bleščale tu pa tam skozi jutranji mrak.

Na ravni črti, kjer se je nebo naslanjalo na zemljo,
je zažarelo, izprva rahlo in nežno, po kmalu je bila vsa
puščava na vzhodu v žaru zarje. Zarki še nevidnega
solncea so šinili po nebu, trepetajoč in migljajoč, silen
plamen je planil preko nepregledne ravnine — solnce
je vzhajalo. Začutili so njegovo toploto na otrplih hrb
tih in dolge sence so zaplesale pred njimi po pesku.

Beduini so si odpeli volnene burnuse, tu pa tam se
je oglašil kateri in kmalu je živahno govorjenje oži
velelo na vsej dolgi črti karavane.

Ustavili so se za trenutek, vsak je dobil kos prose
nega kruha in čašo vode.

«Ali smem govoriti z vami, gospod polkovnik Coch
rane?» je vprašal dragoman boječe.

«Ne!» se je zadržal polkovnik.

«Toda stvar je silno važna, — usoda vseh nas za
visi od tega, kar vam hočem povedati!»

Polkovnik je gubal čelo in jezno vlačil za konce
svojih brk.

«Torej kaj je —?»

«Prosim, da mi zaupate! Meni je prav toliko na
tem, da se vrnem v Egipt, kakor vam. Žena in otroci
in dom — ali pa suženjstvo za vse življenje, tudi jaz
imam le to dvoje na izbiro! — Nikar torej prosim ne
dvomite o moji odkritosrčnosti!»

«Torej — napreji!»

«Se spominjate tistega črnca, ki je govoril z va
mi, — tistega, ki je služil pod Hicks pašo —?»

«Da. Kaj je z njim?»

«Govoril je z menoj po noči. Dolgo sva se pogo
varjala. Rekel je, da ga niste dobro razumeli, pa tudi
on ne vas. In zato je prišel k meni.»

«Kaj je povedal?»

«Povedal je, da je osem nekdanjih egiptovskih vo
jakov med derviši, šest črncev in dva fellaha. Obljubili
bi mu naj, je rekel, da dobijo prav dobro plačilo, ako
vam pomagajo pri begu.»

«Seveda ga dobijo!»

«Vsak zahteva sto egiptovskih funtov.»

«Dobijo jih!»

«Rekel sem mu, da vas bom vprašal, pa da bodete
gotovo sprejeli pogoje.»

«In kaj namerava?»

«Obljubiti ne more ničesar, misli pa, da je najbo
lje, ako jezdijo v vaši bližini, da morejo takoj porabiti
ugodno priliko za beg, če bi se ponudila.»

«Dobro! Pojdite in obljubite v mojem imenu vsa
kemu dvesto funtov, ako nam pomagajo. — Ali mislite,
da bi se dalo kupiti tudi par Arabcev?»

Mansur je odkimal.

«Preveč bi tvegali! Recimo da poskusite, pa se vam
ponesreči in vas kateri izda, — to bi bila smrt za na
vse. Povedal mu bom, kaj ste odgovorili.»

Počasi je odšel na mesto, kjer je nekdanji egi
ptovski topničar krmil kamelo in čakal na odgovor.

Poveljnika sta nameravala počivati kvečjemu po
ure. Toda kamele ujetnikov so bile na kraju moči. Le
žale so po tleh in stezale vratove po pesku, kar je po
menilo skrajno utrujenost.

Resno in zamišljeno sta poveljnika zmajevala z
glavo, ko sta videla položaj, in stari sivobratati emir
Abd Er-rahman je s trdimi pogledi, ki v njih ni bilo
brati usmiljenja, opazoval ujetnike. Nekaj je povedal
Mansurju in je odšel.

Dragoman je prebledel.

«Emir Abd Er-rahman pravi, da morate sprejeti
vero Mohamedovo in priseči na koran, sicer ni vredno
da bi zadrževali karavano. Živali so silno utrujene
Brez vas, pravi, bi potovali dvakrat hitreje. Hoče torej
končno in odločno vedeti, ali sprejmete koran ali ne.»

In z istim glasom je nadaljeval, kot bi še vedno
prevajal Abd Er-rahmanove besede: